

**Gjør synlighet mester? En studie av påvirkningen
synlighet ved innføring av koronatiltak har for tillit
til politiske institusjoner**

Bacheloroppgave i statsvitenskap

Universitetet i Stavanger

Ingvild Bersagel Nielsen

Studentnummer: 238645

Veileder: Carlo Michael Knotz

Levert dato: 11.05.2022

Antall ord: 8392

Forord

Levering av denne bacheloroppgaven indikerer slutten på tre år med statsvitenskapelige fag. Det har vært en bachelor preget av en annerledes tid hvor koronapandemien har satt sitt preg på undervisning og eksamener. At koronapandemien er noe vi alle på ulike sett og vis har kjent på kroppen er også derfor jeg ønsket å skrive om tilit og koronatiltak.

Først og fremst vil jeg takke min veileder, Carlo Michael Knotz, for god veiledning og nyttige tilbakemeldinger. Jeg har satt stor pris på at han har vært tilgjengelig både via e-post og veiledningsmøter. Jeg vil også takke familien min som har hjulpet meg etter beste evne med å komme i mål med denne oppgaven. En særlig takk rettes til Julie som har hjulpet med korrekturlesning av oppgaven.

Takk!

Ingvild Bersagel Nielsen

Stavanger, Mai 2022

Sammendrag

I denne oppgaven undersøkes det hvordan politiske institusjoners synlighet ved innføring av koronatiltak har hatt påvirkning på tillit. De to politiske institusjonene undersøkt i denne oppgaven er den danske regjeringen og det danske parlamentet, Folketinget. Den sentrale hypotesen i oppgaven er at tillit til regjeringen vil ha blitt mer påvirket enn tillit til Folketinget ettersom det er regjeringen som har vært den mest synlige politiske institusjonen ved innføring av koronatiltak. Data er innhentet fra fem runder Eurobarometer som strekker seg fra 2019 til 2021. Synlighetshypotesen blir undersøkt ved at det blir foretatt en analyse av to variabler som måler tillit til den danske regjering og til Folketinget. Dette tillater å analysere hvordan tillit har utviklet seg fra en tid uten koronatiltak til en tid preget av koronatiltak. Det gir også mulighet for å undersøke hvordan tillit til regjeringen og Folketinget har utviklet seg underveis i koronapandemien. Resultatene fra den kvantitative analysen viser at synlighetshypotesen blir styrket av at tillit til den danske regjeringen har hatt størst endring i tidsperioden 2019-2021, men svekket av at man ikke finner en markant større endring i tillitsnivå for den danske regjeringen etter at koronatiltak ble innført i Danmark.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	1
Innledning.....	2-3
Teori.....	4-8
Begrepsavklaring.....	4-5
Eksisterende litteratur.....	5-7
Synlighet som teoretisk perspektiv.....	7-8
Metode.....	9-11
Valg av metode og begrunnelse for valg.....	9-10
Styrker og svakheter ved kvantitativ metode.....	10-11
Empiri.....	12-14
Kort om koronatiltak.....	12-13
Resultater.....	13-14
Analyse.....	15-22
Den fullstendige perioden (2019-2021).....	17-18
Den første perioden (2019-2020).....	19-20
Den andre perioden (2020-2021).....	20-22
Konklusjon.....	22-23
Litteraturliste.....	24-27

Innledning

Koronapandemien har hatt omfattende innvirkning på folks liv og handlingsrom siden tidlig 2020. Koronaviruset, også kjent som Covid-19, ble først påvist i Danmark 27. februar 2020 (Folketinget, 2021, s.25). Koronapandemien kan i utgangspunktet kategoriseres som en helsekrise som med omfattende tiltak og restriksjoner verden rundt har ført til at pandemien også har fått økonomiske, sosiale og politiske konsekvenser. Selv om koronatiltak per dags dato har blitt færre har pandemien på ulike vis satt sitt preg. Hvordan har de inngripene tiltakene innført under koronapandemien påvirket folks tillit til myndighetene i Danmark? Det er dette spørsmålet som vil stå i fokus i denne oppgaven.

Med andre ord er temaet for oppgaven hvordan koronatiltak har påvirket folks tillit til myndighetene. Dette vil bli undersøkt ved å se på hvordan institusjoners synlighet ved koronatiltak som har blitt innført under koronapandemien har bidratt til å endre danske innbyggers tillit til to spesifikke myndigheter hvor den ene har vært synlig og den andre har vært mindre synlig. Problemstillingen for oppgaven er dermed: Hvordan har politiske institusjoners synlighet ved innføring av koronatiltak påvirket folks politiske tillit til myndighetene i Danmark?

Myndighetene som vil bli undersøkt i oppgaven er den danske regjeringen og Danmarks nasjonale parlament, kjent som Folketinget. Valg av myndigheter er basert på en antakelse om at ettersom det hovedsakelig var regjeringen som utleverte informasjon om gjeldende koronatiltak til den danske befolkning, vil det være interessant å undersøke om man finner større endring i tillit til den danske regjeringen enn til Folketinget, en politisk institusjon som ikke har vært like framtrødende i utdeling av informasjon om koronatiltak.

Hvorfor dette tema og denne problemstillingen? For det første er koronapandemien et dagsaktuelt tema som over lengre tid har hatt påvirkning på folks liv. Valget av å spesifikt undersøke to ulike myndighetsinstitusjoner er begrunnet ut ifra en tanke om at det, som Shanka & Menebo påpeker i sin artikkel, hovedsakelig er myndigheter og andre helseautoriteter som informerer befolkningen om koronasituasjonen og at myndighetenes formidling kan tenkes å få konsekvenser for tillit (Shanka & Menebo, 2021, s.1275). Den tredje grunnen er at politisk tillit kan ha betydning for hvorvidt borgere er villige til å følge de retningslinjer og restriksjoner som kan bli pålagt av myndigheter (Levi & Stoker, 2000, s.491). Dette er interessant i kontekst av min problemstilling fordi dersom man antar at politiske institusjoners synlighet kan bidra til å forklare endring i politisk tillit, vil det si at synlighet kan påvirke hvorvidt borgere følger retningslinjer og restriksjoner.

Etter at koronapandemien brøt ut i 2020 har det blitt et tema viet stor akademisk oppmerksomhet, og nye tekster blir produsert daglig. Før koronapandemien inntraff var det hovedsakelig økonomiske forhold og kriser som ble forsket på i forhold til påvirkningen folks evaluering av myndighetenes håndtering kan ha på politisk tillit (Citrin & Stoker, 2018, s.58). I likhet med denne oppgaven har andre publikasjoner også undersøkt folks evaluering av myndigheters håndtering av koronapandemien og effekten det har på politisk tillit, for eksempel Bol, Giani, Blais & Loewen (2021) og Nielsen & Lindvall (2021). Det teoretiske perspektivet evaluering av myndighetenes håndtering vil i teoridelen også refereres til som myndighetenes prestasjoner, men for å understreke at koronapandemien som krisesituasjon først og fremst krevde håndtering, blir dette perspektivet ellers i teksten referert til som evaluering av myndighetenes håndtering. Det finnes også eksempler på publikasjoner som har satt søkelys på betydningen politiske institusjoners synlighet har for politisk tillit, e.g. Lyons (2013). Denne oppgaven skiller seg fra andre publikasjoner ved at jeg argumenterer for at synligheten til en politisk institusjon har betydning for hvordan folk evaluerer myndighetenes håndtering i en krisesituasjon som koronapandemien.

I denne oppgaven vil det først bli presentert begrepsavklaringer for begrepene politisk tillit, politisk støtte og politisk tilfredshet. Grunnen til at disse begrepene blir avklart er at det er begreper med flere likhetstrekk, men også særegenheter. I denne oppgaven vil politisk tillit være det begrepet som hovedsakelig anvendes ettersom variablene i den longitudinelle analysen måler respondentenes tillit. Det vil likevel redegjøres for politisk støtte og tilfredshet for å få frem at politisk tillit ikke måler det samme som tilfredshet eller støtte. Deretter vil det bli redegjort for eksisterende litteratur og perspektiver på hvorfor politisk tillit endres, og synlighet som teoretisk perspektiv vil bli presentert. I metoddelen vil det bli redegjort for valg av longitudinell kvantitativ analyse av fem runder Eurobarometer som metode og det vil drøftes sterke og svake sider ved metoden. Det vil også bli gitt begrunnelse for valg av den danske regjering og Folketinget som analyseenheter. I empiridelen vil det presenteres et utvalg av koronatiltak som har vært innført i Danmark og resultatene fra de fem rundene av Eurobarometer vil bli presentert. Analysedelen vil bestå av en diskusjon av funnene fra den longitudinelle analysen sett i lys av teori og oppgavens problemstilling. Til slutt vil det komme en konklusjon hvor oppgavens funn blir oppsummert.

Teori

Begrepsavklaring

Forenklet kan man si at politisk tillit er noe man har, politisk tilfredshet er noe man uttrykker og politisk støtte er noe man gir. I noen tilfeller blir disse begrepene brukt om hverandre, og det kan variere mellom publikasjoner hvilket av disse begrepene det tas utgangspunkt i. Jeg vil derfor i denne seksjonen redegjøre kort for disse tre begrepene.

Tillit er et flersidig og noe vagt begrep, og det er derfor nødvendig å spesifisere hva som blir vektlagt ved begrepet i denne oppgaven. Det finnes flere typer tillit og ulike måter å differensiere mellom typer tillit. Eksempelvis kan man skille mellom generell og spesifikk tillit, et skille blant annet Rothstein & Uslaner (2005) anvender, eller man kan skille mellom sosial og politisk tillit, et skille som Newton (1999) tar utgangspunkt i. I denne oppgaven er det politisk tillit som vil være den formen for tillit som undersøkes. Politisk tillit kan defineres som et resultat av de evalueringer borgere i et samfunn foretar seg om myndighetene og en form for tillit basert på hvorvidt myndighetene oppfyller borgernes forventninger (Citrin & Stoker, 2018, s.50; Hetherington, 1998, s.791). Et sentralt poeng for å skille mellom politisk og sosial tillit er at politisk tillit i større grad enn sosial tillit er basert på informasjon fra sekundærkilder, og ikke basert på personlig kunnskap (Newton, 1999, s.179). Politisk tillit handler med andre ord om en form for tillit som er noe mer distansert enn sosial tillit, men som er sentral for at et politisk system som det danske demokratiet skal kunne opprettholdes.

I likhet med politisk tillit er politisk støtte et diffust begrep som behøver å defineres. I artikkelen «A Re-Assessment of the Concept of Political Support» blir støttebegrepet delt inn i to former for politisk støtte, og disse to formene blir kalt spesifikk og diffus støtte (Easton, 1975, s.436). Noen av kjennetegnene ved spesifikk støtte er at denne typen støtte er knyttet til sittende politiske autoriteter og hvorvidt personer evaluerer instansenes handlinger som gode eller dårlige (Easton, 1975, s.439). For at spesifikk støtte skal kunne dannes må, ifølge David Easton, borgerne vurdere situasjonen slik at deres tilfredshet eller misnøye oppstår som følge av de politiske autoritetenes handlinger (Easton, 1975, s.438). Med andre ord beskriver begrepet spesifikk støtte en form for støtte som gis eller tilbakeholdes basert på de oppfatninger personer har av prestasjonene til sittende myndighetsinstanser. Diffus støtte, derimot, beskriver en mer generell type støtte. Dersom en borger uttrykker diffus støtte innebærer det at borgeren uttrykker støtte til selve den politiske institusjonen og kvalitetene denne institusjonen representerer istedenfor at

man gir støtte på bakgrunn av en evaluering av hva de rådende politiske autoritetene foretar seg (Easton, 1975, s.444). Eksempelvis kan man være misfornøyd med en avgjørelse tatt av den sittende regjeringen, men fortsatt ha tiltro til at regjeringen som politisk instans er verdig støtte.

Politisk tilfredshet (på engelsk: satisfaction) er et begrep som regelmessig anvendes i undersøkelser, men som det sjeldent redegjøres for hva det spesifikt uttrykker. Et eksempel på definisjon av politisk tilfredshet er gitt av Christensen & Lægreid som refererer til tilfredshet som et mål på folks evaluering av offentlige tjenester (Christensen & Lægreid, 2005, s.491). I undersøkelser blir tilfredshet gjerne brukt som mål på hvor fornøyde borgere er med demokratistyre i eget land (Holmberg, 1999, s.113; Klingemann, 1999, s.48; Norris, 2011, s.28). Politisk tilfredshet kan dermed beskrives som en vurdering en person foretar seg hvor denne vurderingen enten uttrykker tilfredshet eller misnøye med hvordan en instans opererer.

Hvordan skiller de tre begrepene seg fra hverandre? Politisk støtte, slik Easton definerte det, skiller seg fra politisk tillit og politisk tilfredshet ved at begrepet åpner for ulike typer politisk støtte, mens politisk tillit og politisk tilfredshet som begrep enten er noe man har eller ikke har. Noe forenklet kan man si at dersom en uttrykker politisk tilfredshet med eksempelvis demokratiet i Danmark, så uttrykker en at en er fornøyd med det danske demokratiet. Politisk støtte, derimot, kan utvises i form av både spesifikk og diffus støtte og skiller seg slik fra de to andre begrepene. Politisk tilfredshet skiller seg fra politisk tillit ved at det i større grad dreier seg om en vurdering av hvorvidt man er fornøyd eller misfornøyd. Eksempelvis kan man uttrykke lav grad av tilfredshet med den sittende statsministeren, men likevel uttrykke politisk tillit til regjeringen som politisk institusjon.

Eksisterende litteratur

Hvorfor skjer det endringer i folks politiske tillit og hva kan forklare variasjoner i politisk tillit? Politisk tillit som fenomen kan blant annet variere fra person til person, mellom land, og mellom tidsperioder. Det finnes ulike teoretiske forklaringer som har blitt trukket frem som mulige årsaker til variasjon i politisk tillit, og det vil i denne seksjonen bli redegjort for et utvalg av disse. For en mer helhetlig gjennomgang av mulige årsaker til endring i tillit, se Citrin & Stoker (2018).

Et fokusområde innenfor litteratur om tillit og myndigheter relatert til endring er hvorvidt forholdet mellom tillit og myndigheter har blitt forbedret eller forverret. Boka *Why People Don't Trust Government* er et eksempel på litteratur innenfor denne debatten,

og i denne boka er formålet å utforske hvorfor tillit til myndigheter har hatt en synkende tendens i USA (Nye, Zelikow & King, 1997, s.18). Publikasjoner med fokus på Skandinavia har derimot funnet at den samme synkende tendensen ikke har vært like signifikant for land i Nord-Europa som i USA (Holmberg, 1999, s.104). Dette indikerer at geografisk lokasjon kan ha betydning for hvilke resultater som fremkommer, og det kan dermed også tenkes at forklaringer til hvorfor tillit endres også kan variere ut ifra geografiske hensyn.

Evaluering av myndighetenes prestasjoner er en mulig årsak til at politisk tillit varierer. Denne teoretiske forklaringen er basert på at politisk tillit varierer fordi borgere i et samfunn foretar en vurdering av hvordan myndighetene har prestert, og at denne evalueringen påvirker hvorvidt man har tillit til myndighetene (Norris, 1999, s.218; Torcal, 2017, s.420). At borgere foretar en slik evaluering har ofte blitt fremhevet som særlig utslagsgivende i forhold til økonomi (Citrin & Stoker, 2018, s.58; Norris, 1999, s.218). Enkelte studier har også funnet at vurdering av myndighetenes prestasjoner i krisetid har effekt på tillit (Albertson & Gadarian, 2015; Citrin & Stoker, 2018, s.59). Dette er også blitt forsket på i kontekst av koronapandemien, og et av funnene gjort er at retrospektiv evaluering av myndighetenes implementering av såkalt lockdown var bidragsytende til å øke tilliten til myndighetene (Bol et.al., 2021, s.502). Studier har også funnet at tillit til myndighetene og myndighetenes prestasjoner øker i krisetider, og at det oppstår en såkalt «rally-around-the-flag» effekt (Dinesen & Jæger, 2013, s.921; Nielsen & Lindvall, 2021, s.1199).

Ikke alle studier har funnet at evaluering av myndighetenes prestasjoner har størst forklaringssevne for variasjon i politisk tillit. Eksempelvis undersøkte Luke Keele hvorvidt det var myndighetenes prestasjoner eller sosial kapital som hadde størst forklaringssevne i forhold til den nedadgående trenden for tillit i USA, hvor sosial kapital ble definert som «de sosiale båndene, nettverkene og den interpersonelle tillit som oppstår i samfunn» (Keele, 2007, s.243; egen oversettelse). Keele konkluderer i artikkelen at sosial kapital er den faktoren med størst forklaringssevne av disse to forklaringene, selv om han også fant at myndighetenes prestasjoner har hatt en viss påvirkning på endringen i tillit (Keele, 2007, s.241).

En annen mulig årsak til at tillit varierer og endres er at kulturelle faktorer spiller inn. Et eksempel på en kulturell faktor som kan bidra til å forklare variasjon i politisk tillit er sosialisering. Argumentet for at sosialisering har forklaringssevne er at mennesker gjennom sosialisering blir lært visse politiske og sosiale verdier og at disse verdiene har en

påvirkning på hvorvidt mennesker har tillit til politiske institusjoner og myndigheter (Norris, 1999, s.217; Torcal, 2017, s.419). Ideen bak denne type forklaring er altså at mennesker som følge av sosialisering og andre kulturelle faktorer har visse disposisjoner som kan ha påvirkning på politisk tillit.

Institusjonelle faktorer er en tredje mulig forklaring på hvorfor politisk tillit varierer. Det følgende er ikke en uttømmende liste over mulige institusjonelle påvirkningsfaktorer, men noen eksempler på funn som er blitt gjort. For en mer utfyllende liste over mulige institusjonelle påvirkningsfaktorer, se for eksempel Torcal (2017). Et eksempel er at Pippa Norris undersøkte hvordan konstitusjonelle trekk ved ulike land bidro til å skape holdninger og oppførsel til ulike typer oppførsel ovenfor myndighetene og de politiske institusjonene (Norris, 1999, s.233). Blant annet viste undersøkelsen Norris foretok at borgere i samfunn preget av valgfusk uttrykket en lavere politisk støtte til det politiske systemet enn borgere som bodde i land med demokratisk styresett (Norris, 1999, s.233). Et annet eksempel på en institusjonell faktor hvis mulige betydning har blitt trukket frem er proporsjonal representasjon (PR) hvor undersøkelser blant annet har funnet at land med PR som valgsystem hadde høyere tillit til parlamentet enn land med andre valgsystemer (van der Meer, 2010, s.530).

Synlighet som teoretisk perspektiv

Som tidligere nevnt er koronapandemien og hvordan synlighet ved innføring av koronatiltak har påvirket folks tillit til danske myndigheter hovedfokus i oppgaven. Dette vil bli undersøkt ved å se på to sentrale politiske institusjoner, den danske regjering og Folketinget. Mer spesifikt vil dette undersøkes ved å sammenligne endring i politisk tillit til regjeringen og Folketinget. I likhet med andre artikler som undersøker koronapandemien og politisk tillit bygger min oppgave på en antakelse om at hvordan myndighetene har håndtert pandemien vil ha en påvirkning på politisk tillit, slik blant annet Bol et.al. (2021) fant. Det vil si at det i denne oppgaven tas utgangspunkt i det teoretiske forklaringsperspektivet som hevder at politisk tillit endres som følge av folks vurderinger av myndighetenes handlinger.

I en artikkel av Ellinas og Lamprianou er temaet hvordan tillit endres i krisetid og det undersøkes ved å se på finanskrisens påvirkning på politisk tillit i Hellas (Ellinas & Lamprianou, 2014, s.231). Hypotesen formulert i artikkelen er at påvirkningen myndigheters prestasjoner har på tillit er sterkere under økonomiske kriser enn det er i perioder uten en krisesituasjon (Ellinas & Lamprianou, 2014, s.232). I en forlengelse av

dette argumentet hevder jeg i denne artikkelen at dette også gjelder for andre typer kriser og at graden av synlighet politiske institusjoner har ovenfor borgerne i krisetid har betydning for endring i politisk tillit. Med andre ord er min teoretiske hypotese følgende: De politiske institusjonene som har vært mest synlig for befolkningen i forhold til koronatiltak vil oppleve en større endring i politisk tillit enn politiske institusjoner som har vært mindre synlige.

Hvorvidt politiske institusjoners synlighet har en effekt på politisk tillit har blant annet blitt undersøkt av Pat Lyons, som med utgangspunkt i politiske institusjoner i Tsjekkia fant at synligheten en politisk institusjon hadde ovenfor det tsjekkiske folk bidro til å forklare de varierende nivåene av tillit til ulike politiske institusjoner (Lyons, 2013, s.370). Hypotesene presentert i den artikkelen er at tillit til synlige politiske institusjoner blir påvirket av institusjonenes prestasjoner, mens mindre synlige politiske institusjoner blir mindre påvirket av prestasjoner, og påvirkes av mer diffuse mekanismer som eksempelvis politisk kultur (Lyons, 2013, s. 354). Mens artikkelen til Lyons undersøker variasjoner i tillit til politiske institusjoner i Tsjekkia, tar denne oppgavens undersøkelser utgangspunkt i danske institusjoner og koronapandemien. Med andre ord er en sentral forskjell at det i denne oppgaven blir undersøkt hvilken påvirkning synligheten til politiske institusjoner har for politisk tillit i kontekst av en krisesituasjon.

Valg av synlighet som teoretisk perspektiv er basert på en tanke om at koronatiltakene innført måtte formidles til danske borgere av noen og dette medførte at de politiske institusjonene som formidlet gjeldende koronatiltak i økt grad ble synliggjort for det danske folk. Koronatiltakene innført har hatt stor påvirkning på folks hverdag og myndighetenes håndtering ble dermed synligere enn ved normale tilstander. En sterk side ved synlighet som teoretisk perspektiv er at perspektivet også kan anvendes på ulike styringsnivåer for å sammenligne for eksempel lokale og nasjonale politiske institusjoners synlighet og påvirkning på politisk tillit. En svak side ved perspektivet er at det kan være vanskelig å operasjonalisere synlighet som forklaringsfaktor ettersom synlighet som variabel sjeldent anvendes eksplisitt i undersøkelser, noe Lyons også påpeker (Lyons, 2013, s.350). Synlighet som teoretisk perspektiv har altså en styrke i at det kan brukes til å undersøke ulike styringsnivå og en svakhet i det kan være vanskelig å operasjonalisere.

Metode

Valg av metode og begrunnelse for valg

Metoden anvendt i denne oppgaven er en kvantitativ metode med longitudinelt design. Bruk av longitudinelt design innebærer at den kvantitative analysen består av data samlet inn over flere tidspunkt hvor de samme variablene blir undersøkt (Ringdal, 2018, s.113). I denne oppgaven anvendes fem runder av Eurobarometer, innsamlet i tidsrommet mellom juni-juli 2019 og juni-juli 2021, for å undersøke hvordan synlighet ved innføring av koronatiltak har påvirket tillit. De relevante Eurobarometer er henholdsvis Eurobarometer 91.5 (European Commission and European Parliament, 2019), Eurobarometer 92.3 (European Commission, 2020), Eurobarometer 93.1 (European Commission, 2022), Eurobarometer 94.3 (European Commission, 2021) og Eurobarometer 95.3 (European Commission, 2022). Bakgrunnen for valg av nettopp disse rundene av Eurobarometer er at det gir mulighet til å undersøke endring i tillit både før og etter at koronapandemien inntraff, og til å undersøke endring i tillit underveis i koronapandemien. Man kunne også gått lengre tilbake i tid, men det anses ikke som absolutt nødvendig for å kunne undersøke oppgavens problemstilling.

Eurobarometer er undersøkelser som er obligatoriske for land som er medlem av EU, slik Danmark er, og blir utført av Europakommisjonen (Ringdal, 2018, s.122). De to variablene fra datasettene til de ulike rundene av Eurobarometeret som er av interesse i denne oppgaven måler tillit til regjeringen og tillit til Folketinget. Spørsmålsformuleringen til de nevnte variablene og koding av svaralternativer vil bli utdypet i empiridelen. Ettersom jeg er interessert i tall som viser utviklingen av tillit til regjeringen og Folketinget, falt valget på Eurobarometer da denne undersøkelsen er utført over flere runder og inneholder variabler som undersøker tillit til ulike politiske institusjoner. Dermed gir bruk av Eurobarometer mulighet til å kunne besvare oppgavens problemstilling.

Valg av kvantitativ analyse som metode er i tillegg basert på at det anses som den mest hensiktsmessige metoden å anvende for min problemstilling. Ettersom jeg skal undersøke endring i tillit over tid anses det ikke som hensiktsmessig å anvende kvalitative metoder som intervju eller deltakerobservasjon da validiteten til eventuelle intervjuer vil være svekket som følge av at jeg både ønsker å vite hvor mye tillit danske borgere har til regjeringen og Folketinget under koronapandemien, og hvordan tillit har utartet seg fra før koronapandemien til etter at pandemien inntraff. Intervju som metode ville derfor vært mer

fruktbart dersom målet var å undersøke for eksempel hvordan tillit til regjeringen og Folketinget er per dags dato.

I denne oppgaven har jeg valgt å anvende to politiske institusjoner i Danmark, Folketinget og den danske regjeringen, som analyseenheter. Å anvende danske politiske institusjoner istedenfor norske er først og fremst basert på datatilgjengelighet ettersom Norge, som ikke er medlem av EU, kun er med i utvalgte runder av Eurobarometer mens Danmark, som EU-medlem, er med i alle runder. Begrunnelsen for valget av disse politiske institusjonene er videre at det gjør det mulig å undersøke om politiske institusjoners synlighet ovenfor borgerne har påvirkning på tillitsrelasjonen mellom borgere og myndigheter. Valg av Folketinget og regjeringen som analyseenheter er tuftet på at regjeringen, som den utøvende maktinstans, i langt større grad har vært synlig ovenfor danske borgere ved innføring av koronatiltak enn Folketinget. En alternativ tilnærming kunne vært å inkludere kommunale myndigheter som analyseenhet da også kommunale myndigheter har vært synlige i forhold til innføring av koronatiltak, men det er unnlatt i denne oppgaven da jeg anser det som tilstrekkelig å anvende Folketinget og regjeringen for å kunne svare på oppgavens problemstilling.

Styrker og svakheter ved kvantitativ metode

Det finnes både styrker og svakheter ved å anvende kvantitativ metode som metodisk tilnærming. En styrke ved kvantitativ metode er at det muliggjør større utvalg enn kvalitative metoder innenfor tidsrommet denne oppgaven er produsert i. I denne oppgaven består eksempelvis utvalget til Eurobarometer 95.3 av 1006 respondenter etter at resultatene er filtrert slik at datasettet kun består av danske respondenter. Utvalg på denne størrelsen ville ikke latt seg gjennomføre innenfor denne oppgavens tidsrom ved bruk av kvalitative metoder som intervjuer.

En annen styrke ved bruk av kvantitativ metode at det gjør det enklere å sammenligne hvordan tillit til regjeringen og Folketinget har forandret seg over tid. Dette er følgelig med forbehold om at det finnes tilgjengelig data fra ulike tidsperioder slik tilfellet er for Eurobarometer. Teoretisk sett er det mulig å observere endringer over tid ved deltakende observasjon eller intervjuer, men å bruke det som metode i en oppgave som denne vil være både tidkrevende og lite praktisk. Ved bruk av foreliggende spørreundersøkelser som Eurobarometer er det derimot lite ressurskrevende å undersøke endring i tillit over tid.

Eurobarometer er en anerkjent undersøkelse anvendt i flere vitenskapelige publikasjoner. Blant annet er Eurobarometer tidligere blitt anvendt for å undersøke sammenhengen mellom vaksiner og tillit til myndighetene (Miyachi, Takita, Senoo & Yamamoto, 2020, s.31). Dette bidrar til å gi reliabilitet til resultatene som kommer frem av den kvantitative analysen. Det er også en styrke at formuleringen av relevante variabler og tilhørende svaralternativer er tilnærmet identiske for de fem rundene med Eurobarometer anvendt i oppgaven.

En svakhet ved bruk av kvantitativ metode er at det ikke finnes noen garanti for at spørsmålsformuleringen anvendt i undersøkelser måler tillit slik jeg har operasjonalisert tillit, som politisk tillit. Når respondentene i en Eurobarometer-undersøkelse blir stilt spørsmål om tillit til ulike politiske institusjoner, kan det gi ulike utslag hos respondentene. For eksempel kan det hende at en respondent tolker spørsmålet som et spørsmål om hvor tilfreds han er med følgende institusjon mens en annen person kan tolke det som et spørsmål om hvorvidt han stoler på institusjonen. Slike målefeil vil stort sett alltid forekomme i en spørreundersøkelse, og kan derfor være en svakhet.

En annen mulig svakhet knyttet til bruk av Eurobarometer som metode er at det kun er tre svaralternativer tilknyttet de to variablene som blir anvendt i analysen. Det gir lite rom for nyansering av tillit når de tre svarkategoriene er «tilbøyelig til å ha tillit», «ikke tilbøyelig til å ha tillit» og «vet ikke». Selv om disse svaralternativene er tilstrekkelig for å kunne besvare denne oppgavens problemstilling, da formålet er å undersøke endring i tillit, ville svaralternativene i mindre grad vært tilstrekkelige dersom man for eksempel ønsket å undersøke om det har skjedd endring i antall mennesker med høy tillit til det nasjonale parlamentet som følge av koronapandemien. Svaralternativene er dermed mindre egnet for å undersøke i hvilken grad respondenter har tillit til de politiske institusjonene.

Empiri

I empiridelen vil det først bli presentert et utvalg av ulike koronatiltak som har vært innført i Danmark etter at koronapandemien brøt ut. Da det per dags dato er mer enn to år siden de første koronatiltakene ble innført i Danmark vil en fullstendig liste over alle koronatiltakene innført være for ekstensiv for denne oppgavens omfang. Jeg har derfor valgt å gruppere de ulike koronatiltakene innført i Danmark i fire grupper: helse, sosialt, utdanning og arbeid. Etter gjennomgangen av koronatiltak vil resultater fra den longitudinelle kvantitative analysen av fem runder med Eurobarometer bli presentert.

Kort om koronatiltak

Det vil i denne seksjonen presenteres et utvalg av koronatiltak som har vært innført etter at koronapandemien inntraff Danmark i slutten av februar 2020. En komplett oversikt over alle koronatiltak som har vært innført under pandemien vil være for plasskrevende. Det vil derfor i denne oppgaven presenteres et utvalg av koronatiltak som skal kunne gi et bilde av hvilken påvirkning innføringen av koronatiltak har hatt på enkeltmenneskers liv. For en nærmere innføring i koronatiltak som har vært innført i løpet av koronapandemien i Danmark, se Statens Serum Institut (2022).

For å gi et noe oversiktlig og komprimert bilde av koronatiltak som har vært innført i Danmark deles koronatiltak inn i fire kategorier: helse, sosialt, utdanning og arbeid. Disse fire kategoriene dekker flere av tiltakene innført, men det ville også vært mulig å anvende andre inndelinger av koronatiltak. Det vil nå presenteres eksempler innenfor hver av de fire kategoriene med intensjon om å eksemplifisere hvordan koronatiltak i varierende grad har hatt påvirkning på menneskers liv, og at det derfor kan tenkes å ha hatt påvirkning på tillit til politiske institusjoner. Det må også presiseres at tiltakene som brukes som eksempler i denne seksjonen ikke nødvendigvis har vært innført gjennom hele pandemiperioden.

Et eksempel på et helsereelatert koronatiltak som har vært innført er bruk av munnbind. Periodevis under koronapandemien har det vært påbudt med bruk av munnbind, eksempelvis på offentlig steder og kollektiv transport (Statens Serum Institut, 2022). Etter hvert som koronavaksiner ble tilgjengelig ble også dette et sentralt helsereelatert koronatiltak (Statens Serum Institut, 2022). Eksempler på koronatiltak som tilhører gruppen klassifisert som sosiale koronatiltak innført er at det har vært begrensninger på antall personer man kan ha besøk av i eget hjem og begrensninger på antall personer som kan delta på offentlige arrangement (Statens Serum Institut, 2022). Et konkret eksempel på

en slik antallsbegrensning er at det i starten av pandemien var forbud mot arrangement som bestod av flere enn 10 personer i Danmark (Regeringen, 2020; Statens Serum Institut, 2022).

Innenfor utdanningssektoren har blant annet ulike offentlige institusjoner vært stengt, og tidvis i koronapandemien har både barnehager og skoler på barne-, ungdoms- og videregående nivå holdt stengt (Statens Serum Institut, 2022). I arbeidssektoren har et av de mest sentrale koronatiltakene innført vært at personer, som ikke arbeider i samfunnskritiske yrker, har arbeidet hjemmefra (Statens Serum Institut, 2022). Selv om eksemplene anvendt her kun utgjør et utvalg av koronatiltakene som har vært innført under koronapandemien, gir disse eksemplene et innblikk i hvordan innføring av koronatiltak har påvirket menneskers liv.

Resultater

Variablene anvendt i denne oppgaven måler respondentenes tilbøyelighet til å ha tillit til den danske regjeringen og Folketinget. Disse to variablene er begge til stede i de fem rundene av Eurobarometer anvendt i denne oppgaven. Ettersom prosentandelen er kalkulert med kun to desimaler, vil det i noen tilfeller kunne gi et noe skjevt bilde av respondentenes svarfordeling. Spørsmålsformuleringen i Eurobarometer 91.5 og Eurobarometer 92.3 er som følgende: «Jeg vil gjerne spørge dig om, i hvor høj grad du har tillid til en række medier og institutioner? Kan du for de følgende medier og institutioner sige mig, om du er tilbøjelig til at have tillid til dem eller til ikke at have tillid til dem?» (European Commission and European Parliament, 2019; European Commission, 2020). Formuleringen i Eurobarometer 93.1, Eurobarometer 94.3 og Eurobarometer 95.3 er lik de to første rundene med unntak av at medier er utelatt i spørsmålsformuleringen.

Det første Eurobarometer som anvendes i analysen, Eurobarometer 91.5, er innsamlet mellom 7.juni og 1.juli 2019 og består av 872 variabler og 1013 danske respondenter. Koding av svaralternativer er slik at «tilbøyelighet til å ha tillit» er tillagt verdi 1, «ikke tilbøyelighet til å ha tillit» er gitt verdi 2, og «vet ikke» verdi 3. I Eurobarometer 91.5 viste analysen at 56% hadde tilbøyelighet til å ha tillit til den danske regjeringen, 30% ikke tilbøyelighet og 15% visste ikke. Til sammenligning svarte 66% av respondentene at de var tilbøyelige til å ha tillit til Folketinget, mens 28% svarte at de ikke hadde tilbøyelighet til tillit og 6% at de ikke visste.

Eurobarometer 92.3 ble samlet inn i tidsrommet 14. november til 13. desember 2019 og er det andre Eurobarometer som blir anvendt i analysen. Dette Eurobarometeret

består av 1001 variabler og 1022 danske respondenter. Koding av svaralternativ er lik her som i Eurobarometer 91.5. 61% av respondentene i denne runden av Eurobarometer svarte at de var tilbøyelige til å ha tillit til den danske regjeringen, 34% at de ikke var tilbøyelig til å ha tillit og 5% svarte at de ikke visste. Måling av tillit til Folketinget viste at 64% var tilbøyelige til å ha tillit, 32% ikke tilbøyelige og 5% visste ikke.

Den tredje runden av Eurobarometer anvendt i analysen er innsamlet i perioden mellom 9.juli til 26.august 2020. Det vil si at Eurobarometer 93.1 ble innsamlet etter at koronapandemien hadde brutt ut. Denne runden av Eurobarometer og de to forekommende er med andre ord gjennomført i en tid preget av koronapandemien. Eurobarometer 93.1 består av 544 variabler, 990 danske respondenter og svaralternativene til de relevante variablene tilsvarer de foregående rundene av Eurobarometer. Respondentene som uttrykker tilbøyelighet til å ha tillit til den danske regjering utgjør 77%, mens 19% ikke uttrykket tilbøyelighet og 3% svarte at de ikke visste. Variabelen som måler tillit til Folketinget viste at 78% av respondentene var tilbøyelige til tillit, 19% var ikke og 3% svarte at de ikke visste.

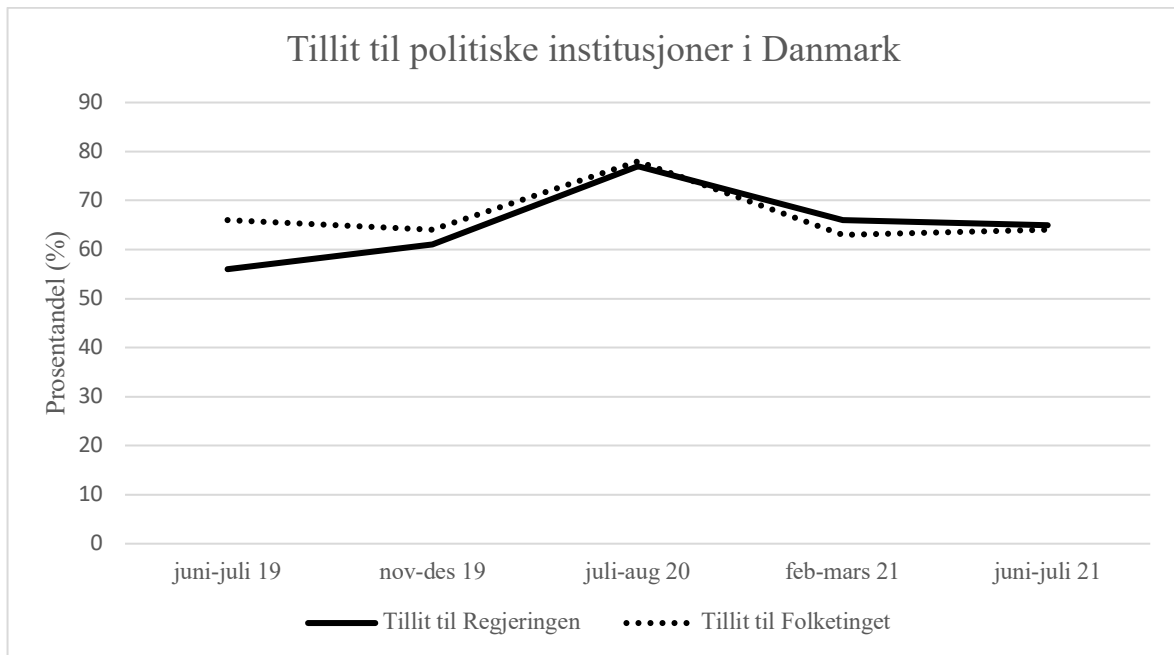
Eurobarometer 94.3 er den fjerde runden av Eurobarometer som anvendes i analysen, og består av 479 variabler og 1010 danske respondenter. Dataene for Eurobarometer 94.3 ble innsamlet i tidsperioden 12. februar til 18.mars 2021, og også i denne runden tilsvarer koding av svaralternativ koding presentert i avsnittet om Eurobarometer 91.5. Andelen respondenter som svarte at de var tilbøyelige til å ha tillit og ikke tilbøyelige til å ha tillit til den danske regjeringen utgjør henholdsvis 66% og 34%. Vedrørende tillit til Folketinget svarte 63% at de var tilbøyelige til å ha tillit og 36% at de ikke var tilbøyelige til å ha tillit.

Den femte, og siste, runden av Eurobarometer anvendt er Eurobarometer 95.3, som ble innsamlet i tidsperioden 14. juni til 15. juli 2021. Eurobarometer 95.3 består av 471 variabler og 1006 danske respondenter. Koding av svaralternativer tilsvarer også her kodingen i de fire foregående rundene av Eurobarometer. I Eurobarometer 95.3 svarte 65% at de var tilbøyelige til å ha tillit til den danske regjeringen, 33% at de ikke var tilbøyelige og 2% at de ikke visste. Når det angår tillit til Folketinget svarte 64% at de hadde tilbøyelighet til å ha tillit, 33% at det ikke hadde tilbøyelighet til tillit og 3% at de ikke visste.

Analyse

Hvordan har politiske institusjoners synlighet ved innføring av koronatiltak påvirket folks politiske tillit til myndighetene i Danmark? Dette er problemstillingen denne oppgaven undersøker. For å kunne svare på problemstillingen er det foretatt en longitudinell analyse av fem runder av Eurobarometer som strekker seg fra juni-juli 2019 til juni-juli 2021. De to variablene fra Eurobarometer som anvendes måler utviklingen i tillit til den danske regjeringen og Folketinget. I de kommende avsnittene vil det forekomme en analyse og diskusjon av hvordan tillit til den danske regjeringen og tillit til Folketinget har utviklet seg og dette vil bli drøftet med utgangspunkt i synlighet som teoretisk perspektiv.

Før utviklingen i tillit for de politiske institusjonene analyseres er det nyttig å presentere noen av hovedtrekkene i figur 1. Figur 1 viser hvordan tillit til den danske regjering og tillit til Folketinget har utviklet seg over en toårsperiode, hvor den heltrukne linjen representerer tillit til den danske regjeringen og den stiplede linjen representerer tillit til Folketinget. Figur 1 viser at før koronapandemien hadde respondentene høyere tillit til Folketinget enn den danske regjeringen, men at tillitsnivået etter at koronapandemien inntraff har blitt utjevnet. I juli-august 2020, altså noen måneder etter at pandemien brøt ut, viser figur 1 en signifikant økning i tillit for både regjeringen og Folketinget. De to siste målingene av Eurobarometer, som begge er innsamlet i 2021, viser at tillitsnivået har sunket sammenliknet med målingen gjort noen måneder etter pandemiens utbrudd. Resultatene fra 2021 viser likevel at tillitsnivået mellom de to politiske institusjonene er jevnere enn før koronapandemien, og at tillit til den danske regjeringen har hatt en større endring enn tillit til Folketinget. Figur 1 viser at før pandemien brøt ut var det Folketinget som hadde mest tillit blant respondentene, mens det i den siste runden av Eurobarometer anvendt er den danske regjeringen som knepent nyter mest tillit. Det har med andre ord skjedd en utjevning mellom tillit til den danske regjeringen og tillit til Folketinget, og et skifte i hvilken politisk institusjon som har prosentvis høyest andel av tillitsfulle respondenter.

Figur 1: Tillit til politiske institusjoner i Danmark. Kilde: Eurobarometer 91.5, 92.3, 93.1, 94.3 og 95.3.

Hypotesen i denne teksten er, som nevnt i teoridelen, at det vil ha forekommet større endring i tillit for de politiske institusjoner som har vært mer synlige i forhold til innføring av koronatiltak sammenliknet med de mindre synlige politiske institusjonene. Dersom denne hypotesen er korrekt, vil det si at man kan forvente at den kvantitative analysen viser at tillit til den danske regjeringen har hatt større endring enn tillit til Folketinget. Denne endringen kan være enten positiv eller negativ, men poenget er at dersom hypotesen skal anses som bekreftet, må det ha forekommet større endring i tillitsnivå for regjeringen enn Folketinget. Et annet poeng er at man basert på synlighetshypotesen vil forvente at tillit til regjeringen har opplevd større endring enn tillit til Folketinget i tidsperioden etter at koronatiltak ble innført, dvs. etter mars 2020.

Antakelsen om at innføring av koronatiltak har påvirkning på tillit er basert på at koronapandemien er hendelsen som har hatt størst innvirkning på folks liv i løpet av tidsperioden 2019 til 2021. Med koronapandemien har det fulgt koronatiltak som borgere enten har blitt anbefalt eller lovpålagt å følge. Innføring av koronatiltak har følgelig hatt påvirkning på menneskers liv, om enn i varierende grad, herav hypotesen om at politiske institusjoners synlighet ovenfor borgerne i forhold til videreformidling av koronatiltak har hatt påvirkning på tillit. Av Folketinget og den danske regjeringen er det regjeringen, som den utøvende makt, som har vært mest synlig ovenfor danske borgere, da regjeringen og

særlig statsministeriet har stått for kommunisering av koronatiltak til offentligheten i Danmark (Folketinget, 2021, s.35).

For å muliggjøre en differensiering av utviklingen i tillit til den danske regjeringen og Folketinget vil resultatene fra figur 1 deles inn i tre perioder: den fullstendige perioden (2019-2021), den første perioden (2019-2020) og den andre perioden (2020-2021). Det vil si at den fullstendige perioden inkluderer alle fem rundene av Eurobarometer, mens den første perioden består av Eurobarometer 91.5, 92.3 og 93.1, og den andre perioden Eurobarometer 93.1, 94.3 og 95.3. Dette gjøres fordi det tillater at man både kan analysere hvordan tillit har utviklet seg fra før til etter at koronapandemien inntraff, og at man kan analysere utviklingen i tillit underveis i koronapandemien for de to institusjonene.

Den fullstendige perioden (2019-2021)

Resultatene fra den kvantitative analysen viser at tillit til den danske regjeringen har økt i løpet av den fullstendige perioden, men sunket for Folketinget. Ved sammenlikning av resultatene fra første og siste runde av Eurobarometer anvendt, viser resultatene at det har forekommet en endring på 9% i positiv retning for den danske regjeringen, og at det har vært en nedgang på 2% i tillitsnivå til Folketinget. Mens andelen respondenter med tillit til den danske regjeringen var 56% i Eurobarometer 91.5, har andelen økt til 65% i Eurobarometer 95.3. Resultatene for Folketinget fra tilsvarende Eurobarometer viser at tillitsnivået har sunket fra 66% til 64%. Dette betyr at tillitsnivået ved Eurobarometer 95.3 er nokså likt for regjeringen og Folketinget, men at det i løpet av den fullstendige tidsperioden har skjedd en større endring i tillit til regjeringen enn Folketinget. Dette funnet styrker hypotesen om at synligheten politiske institusjoner har hatt ovenfor danske borgere har påvirket tilliten til den danske regjeringen og Folketinget.

Hvordan kan resultatene tolkes med utgangspunkt i Lyons sin synlighetsteori? Ifølge Lyons er tillit til politiske institusjoner med høy synlighet basert på institusjonenes prestasjoner mens for institusjoner med lav synlighet er tillit basert på mer diffuse grunnlag (Lyons, 2013, s.354). Det vil si at forklaringen på utvikling i tillit ifølge Lyons ville vært at endring i tillit til den danske regjeringen, som den mest synlige institusjonen, er basert på regjeringens håndtering av koronapandemien. Med det som utgangspunkt kan utviklingen i tillit tolkes slik at respondentene har mer tillit til regjeringens håndtering i 2021 enn i 2019. For Folketinget, som den mindre synlige institusjonen, vil utviklingen i tillit ifølge Lyons kunne forklares av mer diffuse grunner. Denne tolkningen blir problematisert av det faktum at endringer i tillit til de to politiske institusjonene i løpet av den fullstendige

perioden til en viss grad samvarierer. Eksempelvis er tillit til den danske regjeringen og Folketinget på sitt høyeste ved måling i 2020, men har sunket ved målingene i 2021. Hypotesen presentert av Lyons om at tillit til mindre synlige institusjoner beror på diffuse forklaringsgrunnlag gjør det problematisk å empirisk undersøke hvorvidt denne hypotesen er holdbar. Det har heller ikke vært et mål ved denne oppgaven å undersøke, men det faktum at man til en viss grad finner samvariasjon i tillit til Folketinget og regjeringen gjør at man i det minste kan stille spørsmålsteget ved Lyons sin synlighetsteori.

Synlighetshypotesen fremstilt i denne oppgaven tar utgangspunkt i at graden av synlighet en politisk institusjon har ovenfor borgerne har påvirkning på tillit mens Lyons sin synlighetsteori tar utgangspunkt i at det finnes en sammenheng mellom politiske institusjoners grad av synlighet og hvilke faktorer som har påvirkning på tillit. Min synlighetshypotese skiller seg dermed fra hypotesen til Lyons ved at det er hvorvidt de politiske institusjonene er synlige eller ikke ved innføring av koronatiltak som er det essensielle. Det må også bemerkes at synlighetshypotesen i denne oppgaven er designet med formål om å gi en forklaring på hvorfor tillit til noen politiske institusjoner påvirkes mer enn andre i kontekst av krise. Min synlighetshypotese fokuserer dermed på andre sider ved synlighet enn det Lyons gjør, og resultatene fra den fullstendige perioden tyder på at politiske institusjoners synlighet i forhold til koronatiltak har hatt betydning for tillit.

Hva betyr funnene fra den fullstendige tidsperioden i forhold til oppgavens problemstilling? Den fullstendige perioden, som strekker seg fra 2019 til 2021, omfavner utviklingen i tillit til regjeringen og Folketinget fra før koronatiltak ble innført til etter at tiltak er blitt innført. Dette kommer følgelig av at de første koronatiltakene i Danmark ble iverksatt i mars 2020. Resultatene fra den kvantitative analysen viser, som nevnt, at tillit til regjeringen har økt, men sunket for Folketinget. Av disse to politiske institusjonene er det, som tidligere nevnt, regjeringen som har vært mest synlig ovenfor den danske befolkning hva angår kommunisering av koronatiltak (Folketinget, 2021, s.35). Dette kan tolkes slik at synligheten den danske regjeringen har hatt ved innføring av koronatiltak har medført at det for tilliten til regjeringen har skjedd en prosentvis større endring enn tillit til Folketinget. Resultatene fra analysen kan dermed med første øyekast se ut til å bekrefte hypotesen om at det, muligens som følge av regjeringens økte synlighet, har forekommet en større endring i folks politiske tillit til regjeringen enn til Folketinget.

Den første perioden (2019-2020)

Den største endringen i tillit for både den danske regjeringen og Folketinget fant sted i den første tidsperioden, det vil si mellom målingene gjort i Eurobarometer 91.5 og 93.1. Fra juni-juli 2019 til juli-august 2020 hadde tillit til regjeringen økt med 21% mens tillit til Folketinget hadde økt med 12%. Den største samfunnsmessige endringen som hadde funnet sted i løpet av den første tidsperioden er at ved gjennomføring av Eurobarometer 93.1 hadde koronapandemien brutt ut og koronatiltak var blitt innført. I Danmark innebar det blant annet at samfunnet ble delvis nedstengt fra 11.mars 2020 (Folketinget, 2021, s. 25). At både Folketinget og den danske regjeringens prosentvis høyeste måling av tillitsnivå forekom i den runden av Eurobarometer kan tolkes i den retning at myndighetenes håndtering av pandemien bidro til å øke tillitsnivået generelt, men at det forekom prosentvis større endring for regjeringen enn Folketinget. Dette gir støtte til Ellinas & Lamprianou sin påstand om at i tider preget av økonomiske kriser har myndighetenes håndteringer større påvirkning enn under normale tilstander (Ellinas & Lamprianou, 2014, s.232). Selv om koronapandemien ikke utelukkende er en økonomisk krise, kan endringen i tillit mellom 2019 og 2020 se ut til å være et eksempel på at tillit blir mer påvirket i krisesituasjoner og at politiske institusjoners økte synlighet kan bidra til å påvirke tillit.

En mulig forklaring på økningen i tillit til de to politiske institusjonene, som bærer likhetstrekk med Ellinas & Lamprianou sin hypotese, er den såkalte «rally-around-the-flag» effekten. Denne effekten går ut på en tanke om at mennesker får økt tillit til myndighetene når det oppstår krisesituasjoner (Nielsen & Lindvall, 2021, s.1199). En komparativ studie av utviklingen i tillit til myndighetene i Danmark og Sverige tidlig i koronapandemien fant blant annet at en slik effekt hadde funnet sted både i Sverige og Danmark (Nielsen & Lindvall, 2021, s.1199). At den største endringen i tillit, både for regjeringen og Folketinget, finner sted ved målingen gjort omtrent fem måneder etter at de første koronatiltakene ble innført i Danmark kan dermed tyde på at det har oppstått en «rally-around-the-flag» effekt både for regjeringen og Folketinget. Dette funnet styrker likevel hypotesen om at synlighet i forhold til koronatiltak ville medføre at tillit til regjeringen ble mer påvirket enn tillit til Folketinget ettersom resultatene fra den første perioden viser at tillit til regjeringen har økt ni prosentpoeng mer enn Folketinget.

Funnene fra den første perioden peker dermed i retning av at koronapandemien og koronatiltak har hatt påvirkning både for den danske regjeringen og Folketinget. Påvirkningen på tillit har vært størst for den danske regjeringen, men også tillit til

Folketinget har blitt påvirket. Selv om Folketinget i den første perioden opplevde prosentvis lavere endring enn den danske regjeringen, utgjør 12% økning en nokså signifikant endring i tillitsnivå. Ut ifra synlighetshypotesen skulle man tro at tillit til Folketinget holdt seg noenlunde stabil da institusjonen har vært mindre synlig, men resultatene i figur 1 viser at også tillit til Folketinget har variert mellom 2019 og 2020.

Det kan være flere årsaker til at tillit til Folketinget også varierer. Først fra den 12.mars 2020, dvs. omtrent når de første koronatiltakene ble innført i Danmark, ble Folketinget involvert i håndteringen av koronapandemien, men Folketinget har først og fremst vært delaktig i form av lovgivning og dermed vært mindre synlige for befolkningen (Folketinget, 2021, s.28). Det vil si at selv om Folketinget etter hvert blir involvert i utarbeiding og lovgivning av koronatiltak, er det representanter fra regjeringen som utad presenterer hvilke koronatiltak som til enhver tid har vært innført. En mulig forklaring på hvorfor tillit til Folketinget allikevel varierer er at mennesker ved krisetilstander og tider preget av usikkerhet setter sin lit til myndighetene. Når det oppstår situasjoner som skaper uro kan et utfall være at man får økt tillit til myndighetene da man antar at myndighetene vil forsøke å beskytte mot eventuelle farer (Albertson & Gadarian, 2015, s.11). Det kan også være tilfelle at en såkalt «rally-around-the-flag» effekt i krisesituasjoner gjelder for politiske institusjoner som ikke nødvendigvis har vært like synlige ovenfor borgerne, som Folketinget. Det faktum at tillit til regjeringen og til Folketinget økte mest i denne perioden kan tyde på det.

Den andre perioden (2020-2021)

I den andre perioden har tillitsnivået til både den danske regjeringen og Folketinget sunket sammenliknet med resultatene fra sensommeren 2020. Den kvantitative analysen viser at mellom Eurobarometer 93.1 og Eurobarometer 95.3 har tillitsnivået sunket med 12% for regjeringen og 14% for Folketinget. De tre målingene som innbefatter den andre tidsperioden er alle foretatt i en kontekst av koronapandemi og koronatiltak. Ved målingen gjort i juli-august 2020 hadde 77% av respondentene tillit til den danske regjering, mens tilliten i juni-juli 2021 var på 65%. For Folketinget sank tillitsnivået fra 78% til 64% i løpet av den samme tidsperioden.

Synlighetshypotesen er mindre egnet for å forklare utviklingen i tillit til den danske regjeringen og Folketinget i den andre perioden. Den andre perioden består, som nevnt i forrige avsnitt, av de tre rundene av Eurobarometer som er gjennomført etter at koronatiltak var blitt innført i Danmark. Ettersom det er den danske regjeringen som har

vært den mest synlige av de to institusjonene undersøkt, er forventet resultat ut ifra synlighetshypotesen at man særlig i denne tidsperioden burde finne at tillit til regjeringen har blitt mer påvirket enn tillit til Folketinget. Den kvantitative analysen viser at dette ikke har skjedd, og at det i løpet av den andre perioden er Folketinget som har hatt marginalt større endring i tillit, 14% endring for Folketinget sammenliknet med 12% for regjeringen. Synlighetshypotesen blir dermed noe svekket når man isolerer ut resultatene fra den andre perioden.

I den første perioden viste analysen at det ved målingen gjennomført i 2020, dvs. etter at myndighetene hadde startet å innføre koronatiltak, hadde forekommet en såkalt «rally-around-the-flag» effekt. Tidligere studier har funnet at denne effekten kun varer over en kortvarig periode (Dinesen & Jæger, 2013, s.925). Den kortvarige effekten ser også ut til å ha funnet sted blant de danske respondentene. Tilliten til regjeringen sank i den andre perioden først fra 77% i juli-august 2020 til 66% i februar-mars 2021 og deretter fra 66% til 65% mellom målingen i februar-mars 2021 og juni-juli 2021. For Folketinget falt tilliten først fra 78% i juli-august 2020 til 63% i februar-mars 2021, før tillitsnivået økte med en prosent til 64% juni-juli 2021. Disse resultatene ser dermed ut til å bekrefte tidligere studiers funn om at «rally-around-the-flag» effekten ikke pleier å ha en langvarig effekt. Resultatene fra analysen kan dermed tolkes slik at tillit til regjeringen og Folketinget i den andre perioden ikke ser ut til å være særlig påvirket av synlighet ettersom begge institusjonene opplever nedgang i tillit, og det var tillit til Folketinget som viste 2% mer endring.

Resultatene kan også tolkes slik at den danske regjeringen og Folketinget ikke har klart å opprettholde tilliten først gitt til koronatiltakenes funksjon. Dette er en sentral utfordring i krisesituasjoner, det å opprettholde folks tillit til at tiltakene innført av myndighetene for å håndtere krisen fungerer (Christensen & Læg Reid, 2020, s.774; Christensen, Læg Reid & Rykkja, 2016, s.894). Med andre ord kan en mulig forklaring på nedgangen i den andre tidsperioden være at regjeringens økte synlighet førte til at respondentenes tillit til regjeringen ble mer påvirket av regjeringens håndtering og koronatiltak enn ved normale tilstander.

Ved siste måling i den andre perioden har det vært innført ulike koronatiltak i over et år i Danmark, og med den økte synligheten til myndighetene generelt, og regjeringen spesielt, blir myndighetenes håndtering av koronapandemien særlig synlig for befolkningen. En mulig forklaring på den nedadgående tendensen i tillit til regjeringen i den andre perioden kan eksempelvis være at publikasjonen av en rapport i januar 2021,

som undersøkte håndtering av koronapandemien i Danmark, bidro til å svekke tilliten til regjeringens håndtering og innføring av koronatiltak. I denne rapporten ble det blant annet konkludert at nedstengingen av det danske samfunnet i mars 2020 og innføring av medfølgende koronatiltak ikke ble vedtatt av en bred oppslutning av myndigheter, slik statsminister Mette Frederiksen påsto (Folketinget, 2021, s.426; Rytgaard, 2021). Ettersom koronatiltakene innført i mars 2020 hadde stor innvirkning på folks liv, kan en slik avsløring tenkes å ha vært bidragende til noe av den 11% nedgangen i tillit til regjeringen som fant sted mellom juli-august 2020 og februar-mars 2021.

Mens synlighetshypotesen i denne oppgaven forsøker å finne en mulig forklaring på hvorfor tillit til politiske institusjoner varierer, var Lyons mer opptatt av å undersøke hvilke grunnlag som kan forklare endringer i tillit. Hvordan kan Lyons sin teori brukes til å forklare oppgavens funn? Med utgangspunkt i Lyons sin teori vil forklaringen på endring i tillit være at tillit til den danske regjeringen har blitt påvirket av regjeringens håndteringer, mens tillit til Folketinget er påvirket av mer diffuse årsaker. Ut fra Lyons sin teori viser altså resultatene fra den kvantitative analysen at respondentene hadde mer tillit til regjeringens håndtering i 2020 enn i 2021. Denne tolkningen samsvarer med hypotesen om at mennesker i starten av kriser får økt tillit til myndighetene, men at effekten er kortvarig. Dette gir en annen tolkning enn min synlighetshypotese, da forklaringen ifølge den vil være at tillit til den danske regjeringen har blitt mer påvirket som følge av økt synlighet ovenfor danske borgere.

Konklusjon

Det er i denne oppgaven blitt undersøkt hvordan tillit til den danske regjeringen og Folketinget har blitt påvirket av de to politiske institusjonenes synlighet ved innføring av koronatiltak. Hypotesen fremsatt var at det vil ha forekommet en større endring i tillit til regjeringen enn Folketinget da det er regjeringen som har vært den mest synlige ovenfor danske borgere av disse to politiske institusjonene. For å utforske hypotesen er en kvantitativ, longitudinell analyse av fem runder Eurobarometer anvendt. De fem rundene av Eurobarometer er innsamlet mellom 2019 og 2021. I analysedelen har den kvantitative analysen blitt delt inn i tre tidsperioder, den fullstendige (2019-2021), den første (2019-2020) og den andre (2020-2021) for å kunne diskutere hvorvidt koronatiltak har hatt en påvirkning på tillit. Denne avgjørelsen er basert på en antakelse om at tillit til regjeringen ville ha blitt mer påvirket enn tillit til Folketinget særlig i den andre tidsperioden da de

første koronatiltakene ble innført i Danmark i mars 2020, og den andre tidsperioden dermed består av data innsamlet i en tid preget av koronatiltak.

Hvor godt passer synlighetshypotesen som forklaring på utviklingen i tillit til den danske regjeringen og Folketinget? Den kvantitative analysen viser at tillit til regjeringen har blitt mer påvirket i tidsperioden 2019-2021, men at endring i tillit til regjeringen og Folketinget underveis i koronapandemien har vært mer eller mindre lik. Kort oppsummert kan man konkludere med at synlighetshypotesen, som tilsier at tillit påvirkes ulikt basert på politiske institusjoners synlighet ved innføring av koronatiltak, finner noe støtte i analysen foretatt, men også funn som svekker hypotesen. Blant annet viser analysen at tillit til den danske regjeringen har hatt større endring enn tillit til Folketinget i den fullstendige og den første perioden, noe som styrker synlighetshypotesen. Ut fra diskusjonen av analysens resultater kan den såkalte «rally-around-the-flag» effekten se ut til å være en alternativ forklaring for endringer i tillit. Det som særlig svekker synlighetshypotesen er at tillit til regjeringen ikke blir markant mer påvirket enn tillit til Folketinget etter at koronatiltak var blitt innført i Danmark.

Litteraturliste

Albertson, B. & Gadarian, S.K. (2015). *Anxious Politics: Democratic Citizenship in a Threatening World*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Bol, D., Giani, M., Blais, A. & Loewen, P.J. (2021). The effect of COVID-19 lockdowns on political support: Some good news for democracy? *European Journal of Political Research*, 60(2), 497-505.

Christensen, T. & Læg Reid, P. (2005). Trust in Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography. *Public Performance & Management Review*, 28(4), 487-511.

Christensen, T. & Læg Reid, P. (2020). Balancing Governance Capacity and Legitimacy: How the Norwegian Government Handled the COVID-19 Crisis as a High Performer. *Public Administration Review*, 80(5), 774-779.

Christensen, T., Læg Reid, P. & Rykkja, L.H. (2016). Organizing for Crisis Management: Building Governance Capacity and Legitimacy. *Public Administration Review*, 76(6), 887-897.

Citrin, J. & Stoker, L. (2018). Political Trust in a Cynical Age. *Annual Review of Political Science*, 21, 49-70.

Dinesen, P.T. & Jæger, M.M. (2013). The Effect of Terror on Institutional Trust: New Evidence from the 3/11 Madrid Terrorist Attack. *Political Psychology*, 34(6), 917-926.

Easton, D. (1975). A Re-Assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*, 5(4), 435-457.

Ellinas, A.A. & Lamprinou, I. (2014). Political Trust In Extremis. *Comparative Politics*, 46(2), 231-250.

European Commission, Brussels (2020). Eurobarometer 92.3 (2019). *GESIS Data Archive, Cologne. ZA7601 Data file Version 1.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13564>.

European Commission, Brussels (2021). Eurobarometer 94.3 (2021). *GESIS Data Archive, Cologne. ZA7780 Data file Version 1.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13793>.

European Commission, Brussels (2022). Eurobarometer 93.1 (2020). *GESIS, Cologne. ZA7649 Data file Version 2.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13866>.

European Commission, Brussels (2022). Eurobarometer 95.3 (2021). *GESIS, Cologne. ZA7783 Data file Version 1.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13826>.

European Commission and European Parliament, Brussels (2019). Eurobarometer 91.5 (2019). *GESIS Data Archive, Cologne. ZA7576 Data file Version 1.0.0*, <https://doi.org/10.4232/1.13393>.

Folketinget. (2021). *Håndteringen af covid-19 i foråret 2020. Rapport afgivet af den af Folketingets Udvalg for Forretningsordenen nedsatte udredningsgruppe vedr. håndteringen af covid-19*. Hentet fra: <https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/haandtering-af-covid19-foraar-2020.ashx>

Hetherington, M.J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *The American Political Science Review*, 92(4), 791-808.

Holmberg, S. (1999). Down and Down We Go: Political Trust in Sweden. I P. Norris (Red.), *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government* (s.103-122). Oxford: Oxford University Press.

Keele, L. (2007). Social Capital and the Dynamics of Trust in Government. *American Journal of Political Science*, 51(2), 241-254.

Klingemann, H-D. (1999). Mapping Political Support in the 1990s: A Global Analysis. I P. Norris (Red.), *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government* (s.31-56). Oxford: Oxford University Press.

Levi, M. & Stoker, L. (2000). Political Trust and Trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3(1), 475-507.

Lyons, P. (2013). Impact of Salience on Differential Trust across Political Institutions in the Czech Republic. *Sociologický Časopis/ Czech Sociological Review*, 49(3), 347-374.

Miyachi, T., Takita, M., Senoo, Y. & Yamamoto, K. (2020). Lower trust in national government links to no history of vaccination. *The Lancet*, 395(10217), 31-32.

Newton, K. (1999). Social and Political Trust in Established Democracies. I P. Norris (Red.), *Critical Citizens: Global support for Democratic Government* (s.169-187). Oxford: Oxford University Press.

Nielsen, J.H. & Lindvall, J. (2021). Trust in government in Sweden and Denmark during the COVID-19 epidemic. *West European Politics*, 44(5-6), 1180-1204.

Norris, P. (1999). Institutional Explanations for Political Support. I P. Norris (Red.), *Critical Citizens: Global support for Democratic Government* (s.217-235). Oxford: Oxford University Press.

Norris, P. (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Nye, J.S., Jr., Zelikow, D.P. & King, D.C. (Red). (1997). *Why People Don't Trust Government*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Regeringen. (2020, 23.mars). Pressemøde i Spejlsalen om COVID-19. Hentet fra: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/pressemoede-i-spejlsalen-om-covid-19/>

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4.utg). Bergen: Fagbokforlaget.

Rothstein, B. & Uslander, E.M. (2005). All for All: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1), 41-72.

Rytgaard, N. (2021, 29.januar). Rapport fastslår: Myndighederne anbefalede ikke nedlukningen, sådan som Mette Frederiksen påstod. *Jyllands-Posten*. Hentet fra: <https://jyllands-posten.dk/politik/ECE12724106/rapport-fastslaar-myndighederne-anbefalede-ikke-nedlukningen-saadan-som-mette-frederiksen-paastod/>

Shanka, M.S. & Menebo, M.M. (2021). When and How Trust in Government Leads to Compliance with COVID-19 Precautionary Measures. *Journal of Business Research*, 139, 1275-1283.

Statens Serum Institut (2022, 25.april). Tidslinje for covid-19. Hentet fra: <https://www.ssi.dk/-/media/arkiv/subsites/covid19/presse/tidslinje-over-covid-19/covid-19-tidslinje-for-2020-2022-lang-version---version-1---april-2022.pdf?la=da>

Torcal, M. (2017). Political trust in Western and Southern Europe. I S. Zmerli & T.W.G. van der Meer (Red.), *Handbook on Political Trust* (s.418-439). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

van der Meer, T. (2010). In what we trust? A multi-level study into trust in parliament as an evaluation of state characteristics. *International Review of Administrative Sciences*, 76(3), 517-536.